

Jaarverslag 2023

NAV-missie:

Een goed inkomen en faire opbrengstprijzen

2023: bijna een landbouwakkoord en veel chaos rond GLB en 7^e Actieprogramma

Inhoud

2023: bijna een landbouwakkoord en veel chaos	4
rond GLB en 7 ^e Actieprogramma	4
Hoofdzaken 2023	4
Landbouwakkoord	4
Stikstof en NPLG.....	4
Verkiezingen.....	5
Het nieuwe GLB zeldzaam chaotisch van start	5
Agrarisch Natuurbeheer	5
Marktmacht en oneerlijke handelspraktijken	6
NAV voert ontbrekende nulmeting uit voor broeikasgasemissie en ziet nog weinig voortgang	6
Veel onrust over mestwetgeving in 2023	7
Vrijhandelsverdragen steeds meer onder vuur	8
Voorstellen voor markt- en prijsbeleid uitgedragen	9
De Producentenorganisatie Consumptieaardappelen groeit gestaag.....	10
.....	10
BO Akkerbouw als platform	10
Markt- en prijsinformatie	11
PO: Eiwitboeren van Nederland zet flinke stappen.....	11
2023: nat voorjaar en natte herfst.....	12
Pootaardappelen	12
Consumptieaardappelen lijden onder natte weer	13
Zetmeel	15
Graan lijkt minder belangrijk als spil.....	16
Suikermarkt gestabiliseerd	16
Uien.....	16
Vooruit met kwaliteit, duurzaamheid en innovatie.....	17
Smaller wordend middelenpakket en ongelijk speelveld	17
Duurzaamheid.....	17
Onderzoek en Innovatie.....	18
Wetsvoorstel nieuwe genetische technieken.....	18
Regeldruk, schade en risico's beperken.....	18

Wildschade.....	18
Mijnbouwschade.....	18
Samen met anderen.....	19
Vertegenwoordigingen	19
Platform Aarde Boer Consument (ABC).....	19
Internationaal	19
Certificeringsoverleg.....	20
Samenwerking NAV met andere belangenbehartigers	20
Activiteiten NAV in de regio's in 2023	21
Waddenagenda.....	21
Regio Noord-Holland	21
Regio Noord-Klei	21
Regio Noordoost	22
Regio Midden.....	22
Regio Zuid/Zuidwest	22
Tot slot	24
Ledendag.....	24
PR en ledenwerving	24
Bestuur.....	24
Personele zaken	24

2023: bijna een landbouwakkoord en veel chaos rond GLB en 7^e Actieprogramma

Hoofdzaken 2023

In 2023 heeft de NAV haar aandacht vooral op een paar grote onderwerpen gericht: het landbouwakkoord, de invoering van het nieuwe GLB met de ecoregeling, het 7^e Actieprogramma en waterkwaliteit. Al deze dossiers waren zeer arbeidsintensief maar het blijft moeilijk om beleidsmakers tot inkeer te brengen. Andere belangrijke punten die wij consequent onder de aandacht brengen zijn het verdienvermogen van boeren, de kwalijke invloed van vrijhandelsverdragen en onze plannen voor markt- en prijsbeleid. Tenslotte dringen wij er zowel nationaal als in Europa op aan dat er een visie komt op landbouw- en voedselproductie. Gelukkig komt er eindelijk een besef bij de Europese Commissie dat alle maatregelen in de Green Deal wel érg veel productie gaan kosten, waardoor er in 2023 zorgen zijn ontstaan bij de EC over de voedselsoevereiniteit van de EU.

In dit jaarverslag lichten we de verschillende dossiers nader toe.

Landbouwakkoord

Na het roerige jaar 2022 werd in 2023 gehoopt op rust door het sluiten van een landbouwakkoord. De NAV en andere vakbonden zaten dan wel niet aan de hoofdtafel, ze hadden wel gezamenlijk gedaan gekregen dat er sectortafels werden opgezet. De NAV was onderdeel van de AVB-tafel (akkerbouw, vollegrondsgroente en bollen) met daarin de boerenbelangenbehartigers, de ketenpartijen, overheden als waterschappen, provincies en Rijksoverheid en de natuurorganisaties. De AVB-tafel kwam wekelijks bij elkaar en werkte met werkgroepen. Aleid Dik was namens de NAV trekker van het groepje over Grond en NAV-voorzitter Teun de Jong zat in het groepje Verdienvermogen. Hij heeft daar ook de NAV-voorstellen voor markt- en prijsbeleid ingebracht.

Het is gelukt om binnen de AVB-tafel goede afspraken te maken over een aantal zaken. Onderwerpen waar de AVB-tafel het unaniem over eens was zouden worden overgenomen door de hoofdtafel. Zo waren we het eens over doelsturing, over behoud van grond voor de akkerbouw, over geen 'landschapsgrond' zoals in het regeerakkoord wel stond en over geen generieke bufferstroken rondom alle Natura2000 gebieden. Helaas is het landbouwakkoord uiteindelijk toch niet tot stand gekomen.

De NAV vond het wel belangrijk om de samenwerking tussen overheden en plantaardige sectoren voort te zetten en heeft het initiatief genomen om in een lagere frequentie door te gaan met de AVB-tafel. De AVB-tafel heeft een gezamenlijk statement richting alle politieke partijen gestuurd voor opname in de verkiezingsprogramma's voor de Kamerverkiezingen.

De AVB-tafel zal ook in 2024 worden voortgezet. We proberen daarbij zoveel mogelijk de afspraken uit het concept-landbouwakkoord waar wij achter staan alsnog doorgevoerd te krijgen in beleid.

Stikstof en NPLG

We zien dat begint door te dringen hoe onzinnig de wetgeving rondom stikstof is. Met de grote overwinning van de BBB bij de provinciale verkiezingen in maart lijkt er in sommige provincies een andere wind te gaan waaien, maar het landelijk beleid is vooralsnog ongewijzigd.

In alle provincies is er een start gemaakt met de uitvoering van het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG); waar mogelijk is de NAV aangehaakt om ook daar de belangen van de akkerbouw te verdedigen.

Verkiezingen

In maart 2023 vonden verkiezingen plaats voor de Provinciale Staten. Omdat er al veel debatten over landbouw werden georganiseerd heeft de NAV geen eigen activiteit georganiseerd.

Voor de Tweede Kamerverkiezingen in november hebben we een politieke avond georganiseerd met kandidaat-Kamerleden van BBB, BVNL, GroenLinks-PvdA, SGP en VVD. In plaats van een debat tussen de politici gingen zij met steeds wisselende groepjes akkerbouwers in gesprek. De opkomst voel vanwege het zeldzame werkbare weer die dag wat tegen, maar de gesprekken hebben gezorgd voor meer begrip bij de politici voor de akkerbouwbelangen en hebben ons de kans gegeven de politici beter te leren kennen.

Het nieuwe GLB zeldzaam chaotisch van start

In 2023 is een nieuwe GLB-periode ingegaan. Naast de afnemende hectaretoeslagen is er nu de ecoregeling. Eerder al heeft de NAV aangegeven dat er meer mogelijkheden moeten zijn voor akkerbouwers om hieraan deel te nemen. Dat is voor een deel gehonoreerd door een andere waardeverdeling voor de drempel om deel te nemen.

Aleid Dik doet namens de NAV wekelijks mee aan het zogenaamde sectoroverleg, met ambtenaren van RVO en van het Ministerie van LNV. Daarin worden goed samengewerkt met LTO en BoerenNatuur. Helaas worden we telkens geconfronteerd met zaken die buiten het overleg om worden geregeld en besloten en luistert men nauwelijks naar onze inbreng. Dit heeft tot dermate grote onvrede geleid dat besloten is om hierover voortaan ook met minister Adema te spreken. In een eerste overleg heeft de sector alle grieven op tafel gelegd. Het vervolg vindt plaats in februari 2024.

Vlak voor het eerste gesprek met Adema in december 2023 werd duidelijk dat de ecoregeling overtekend was, voornamelijk door melkveehouders die massaal meer weide-uren konden verwezenlijken en kruidenrijk grasland konden inzaaien. Er leek een lagere betaling voor de verschillende categorieën te komen, maar dat is begin 2024 gerepareerd door de Tweede Kamer.

De grootste problemen bij de invoering van het GLB waren de slechte kaartlagen met bufferstroken en het feit dat boeren ineens elk landschapselement als apart perceel moesten opgeven. De administratieve chaos en de tijd die daarvoor nodig was waren een grote ergernis. RVO moest keer op keer toegeven dat er fouten in de systemen zaten en ook kon men niet goed de interactie tussen ecoregeling en ANLb berekenen. Ook de simulatietool die met veel bombarie was aangekondigd gaf foute informatie en was daardoor onbruikbaar. De NAV heeft herhaaldelijk aangegeven, dat de houding van RVO t.o.v. de extra tijd en kosten die akkerbouwers moesten besteden aan het correct invullen van de Gecombineerde Opgave echt niet acceptabel was. Inmiddels begint men te luisteren, maar met name met RVO blijft het moeilijk. Men heeft geen capaciteit maar ook niet de capaciteiten om een dergelijk systeem goed en vakkundig in te richten. Complicerende factor was de afbouw van de derogatie die met bufferstroken en NV-gebieden (Nutriënten vervuilde wateren) door dit alles heen liep. Inmiddels is er een nieuwe kaartlaag met bufferstroken gemaakt die minder fouten lijkt te bevatten.

Agrarisch Natuurbeheer

Agrarisch natuurbeheer (ANLb) heeft sterk te lijden gehad onder de strubbelingen bij de invoering van het GLB. Het was lange tijd volkomen onduidelijk of iets nou onder de ecoregeling valt en wel of niet gecombineerd mag worden met ANLb. Hierdoor heeft BoerenNatuur heel lang geen contracten kunnen afsluiten. Bovendien is meedoen aan het ANLb niet voor alle boeren mogelijk. De NAV pleit er voor om ANLb

landelijk beschikbaar te maken en het budget fors uit te breiden. Wij werken op dit dossier actief samen met BoerenNatuur.

Marktmacht en oneerlijke handelspraktijken

De wet Oneerlijke Handelspraktijken is inmiddels in ons land al weer een paar jaar van kracht. Boeren kunnen van de mogelijkheden van deze wet gebruik maken als ze de indruk hebben dat ze door andere deelnemers in de markt oneerlijk behandeld worden. Als degene die een zaak aan de orde wil stellen anoniem wil blijven, dan kan de klacht bij de ACM (Autoriteit Consument en Markt) gemeld worden. Het gaat dan om een meer algemene misstand bij een bedrijf in de keten. De ACM kan dan besluiten om een dergelijke zaak wel of niet in onderzoek te nemen. Als de ACM wel onderzoek doet en concludeert dat er werkelijk iets mis is, dan kan de ACM het aangeklaagde bedrijf ook sancties opleggen. Als het gaat om iets wat de betrokken boer zelf heeft ondervonden, dan kan men beroep doen op mediaton of als dat onvoldoende oplevert, naar de rechter gaan. Deze laatste twee opties kunnen uiteraard niet meer anoniem gebeuren.

De Wet Oneerlijke Handelspraktijken kan helpen voorkomen dat boeren, als ze door bijvoorbeeld een situatie met overaanbod al een zwakke marktpositie hebben, door andere spelers in de markt extra hard worden aangepakt. Hierdoor kan de marktmacht van die andere spelers enigszins worden ingeperkt. Deze wetgeving kan er natuurlijk niet voor zorgen dat een te laag niveau van de markt kan worden opgetrokken. Daarvoor is voor de grote wereldmarkt en stapelbare producten als granen, suiker, zetmeel eiwit en plantaardige oliën een structureel markt- en prijsbeleid nodig. En daarnaast kunnen de nieuwe mogelijkheden die Producenten Organisaties in het GLB hebben gekregen kansen bieden voor de andere akkerbouwgewassen als aardappelen, uien en eiwitgewassen.

De NAV blijft volgen of deze nieuwe wetgeving goed functioneert. Het lijkt er niet op dat het leidt tot veel zaken. De ervaring in het Verenigd Koninkrijk met vergelijkbare wetgeving is, dat er een preventieve werking vanuit gaat. Dat lijkt in ons land ook zo te werken.

NAV voert ontbrekende nulmeting uit voor broeikasgasemissie en ziet nog weinig voortgang

Het Klimaatakkoord van Parijs is in 2015 door een groot aantal landen ondertekend, waaronder de Verenigde Staten, China en de EU. Daaruit is in 2018, na een heel proces met Klimaattafels, het Klimaatakkoord van Nederland voortgekomen. Daarmee is de doelstelling om in 2030 de emissie van broeikasgassen met 50% gereduceerd te hebben t.o.v. 1990 vastgesteld. De NAV constateerde in 2023 dat er in de akkerbouw weinig initiatieven zijn om concreet aan die doelstelling te werken en ook dat er geen nulmeting was wat de situatie in 1990 was. Dit heeft de Werkgroep Klimaat opgepakt en heeft een inschatting gemaakt wat de gemiddelde bedrijfsvoering op akkerbouwbedrijven in 1990 was en die vergeleken met de situatie in 2020. Daarbij is ook gekeken naar de gewasarealen in 1990 en 2020. De conclusie uit de vergelijking van de gewasarealen was dat het aandeel granen en aardappelen niet veel is veranderd. Het aandeel suikerbieten was in 2020 sterk gedaald t.o.v. 1990. Daarentegen is het aandeel uien in 2020 veel groter dan in 1990. De bedrijfsvoering van de verschillende gewassen van 1990 en 2020 zijn met de Cool Farm Tool versie van 2023 doorgerekend om de emissie van broeikasgassen vast te stellen. De conclusie van deze exercitie was dat we in 2023 bij lange na niet op koers liggen om de reductiedoelstellingen van 2030 te halen. De werkgroep is van mening dat om verdere stappen te kunnen zetten, de N-efficiëntie binnen het geheel cruciaal is.

De NAV pleit al langer voor een integrale aanpak voor alle thema's (reductie broeikasgassen, verbetering waterkwaliteit, opslag koolstof in de bodem, verbetering biodiversiteit, impact op boereninkomen en voedselproductie) waar we in de akkerbouw aan moeten werken. In de in 2020 uitgebrachte Toekomstvisie van de NAV is hier al een belangrijke aanzet voor gegeven. De integrale aanpak moet voorkomen dat een

voortgang op het ene thema een achteruitgang op het andere thema kan veroorzaken. De NAV wil in 2024 samen met alle betrokken werkgroepen de in 2020 neergelegde visie verder uitwerken.

Veel onrust over mestwetgeving in 2023

2023 was een veelbewogen jaar voor de mestwetgeving. Het 7e Actieprogramma Nitraatrichtlijn (7e AP) ging in werking, met opnieuw vele maatregelen die de waterkwaliteit dienen te verbeteren. Twee grote maatregelen die hieruit voortkomen zijn de verplichte teeltrotatie en de verplichte rooidatum voor aardappels vóór 1 okt op zand. Het mestbeleid vloeit voort uit de Europese nitraatrichtlijn en de Kaderrichtlijn Water (KRW). In het 7e AP, voor de periode 2022-2027, staat aangegeven hoe Nederland de doelstellingen denkt te bereiken. Diverse maatregelen uit het actieprogramma traden per 1 januari 2023 in werking. Daarnaast heeft ook de nieuwe derogatiebeschikking vanaf 2023 gevolgen voor alle landbouwers.

Wijzigingen in 2023

- Verplichte gewasrotatie: 1:4 rotatie met rustgewassen op zand- en lössgrond. In 2027 gaat dit naar 1:3.
- Verplicht inzaaien vanggewas na aardappel vóór 1 okt, anders korting op de N-gebruiksruimte in het volgende jaar.
- Derogatie: afbouw gebruiksnormen extra stikstof uit dierlijke mest. Vanaf 2023 geen derogatie in Natura2000-gebieden en grondwaterbeschermingsgebieden. Lagere norm voor aan te wijzen 'met nutriënten verontreinigde gebieden'.
- Invoering rVDM: mestvervoer registreer je voortaan online en realtime.
- Uitrijdatum vaste storrijke mest op zand en lössgronden: verschuiving naar 1 januari (was 1 februari)..
- Uitrijdatum drijfmest en vloeibaar zuiverings-slib op bouwland: verschuiving naar 16 maart (was 16 februari). Tenzij er sprake is van vroege teelt.
- Gebruik van organische stofrijke meststoffen: stimuleringsmaatregel omvat het werken met een differentiatie waarin een meststof, zoals champost en storrijke vaste mest, meetelt in de fosfaatgebruiksnorm.
- Maispercelen op zand- of lössgronden: geen meldplicht vooraf aangezien uitrijdatum verzet is.

Veranderingen na 2023:

- Verplichte bufferstroken: in verband met wetgevingsprocedures wordt de verplichting tot de aanleg van bufferstroken pas vanaf 1 januari 2024 van kracht. De huidige teeltvrije zones zijn wel gewoon van toepassing. Binnen het GLB golden de bufferstroken al vanaf 2023.
- Vanggewas telen na hoofddeelt, of winterteelt: de verlaging van de gebruiksnorm in 'met nutriënten verontreinigde gebieden' en de korting op de gebruiksnorm bij het niet tijdig inzaaien van vanggewassen op zand- en lössgronden kunnen tezamen leiden tot een stapeling van kortingen.
- Update bodemkaart: op 1 januari 2024 wordt de nieuwe grondsoortenkaart (zand, löss, veen en klei) van kracht.

Fosfaatindicator

De nieuwe gecombineerde fosfaatindicator heeft ook veel aandacht gehad. Uit onderzoeken die in opdracht van BO Akkerbouw gedaan zijn blijkt dat het financiële verlies op een gemiddeld akkerbouwbedrijf met regulier bouwplan en pootaardappelen per jaar maar liefst EUR 60.000 per jaar er op achteruit kan gaan. Zeker met de huidige prijzen van zowel kunstmest als vaste meststoffen. Het rapport is inmiddels klaar om uitgereikt te worden. De vraag is nu of dit niet beter bij een nieuw kabinet gedaan kan worden.

NV-gebieden

De NV-gebieden werden begin december fors uitgebreid, en ook hierin zijn we als NAV fel tegenin gegaan. Ten eerste omdat de aanwijzing wat ons betreft onterecht is op vele punten. Zo is de eutrofiëring uit waterbodems niet overal goed meegenomen. Verder verschillen de normen per waterschap en per waterlichaam. De NAV vindt dat men ook eerst het effect van de verplichte bufferstroken en 4 % braakregeling mee moet nemen, alvorens men weer gaat korten. Het halen van de juiste waterkwaliteit is een zaak die we als NAV goed oppakken. Wel uiteraard met goede meetgegevens en door middel van doelsturing.

8e Actieprogramma

De blauwdruk van het 8e actieprogramma krijgt inmiddels vorm. Hierin worden maatregelen genomen die ingaan als de doelen van het 7^e AP niet gehaald worden. Het is nu zaak om verdere regelgeving en korting op waardevolle meststoffen te voorkomen. Zoals gezegd blijven wij hameren op doelsturing in plaats van generieke maatregelen die de praktijk alleen maar moeilijker maken en de doelen niet halen.

CBAV en diverse projecten

Verder is de NAV nog actief binnen het CBAV. Hierin zijn dit jaar onder andere nieuwe stikstof richtlijnen van tien gewassen opgenomen. Via het CBAV tracht men een goed handboek aan te reiken die akkerbouwers helpt bij praktische bemesting. Doorlopend worden nieuwe projecten gestart die daartoe informatie aan bieden. Jaarlijks wordt een themadag georganiseerd waarin deelnemers presentaties en praktische bemestingsinformatie kunnen winnen. Daarbuiten wordt nog deelgenomen aan projecten als de Bodemmaatlat, PPS Beter Bodembeheer, Betere Stal Betere Mest Betere Bodem en andere kleine projecten omtrent een betere bemestingsstrategie voor de akkerbouw.

Vrijhandelsverdragen steeds meer onder vuur

De NAV heeft zich al vanaf haar oprichting verzet tegen de vrijhandelsverdragen. De NAV is ervan overtuigd dat de primaire producent vrijwel nooit een redelijke prijs voor zijn producten zal krijgen in een volledig vrije wereldmarkt. Daarvoor is het nodig dat het aanbod zoveel mogelijk op de vraag wordt afgestemd en dat is bijvoorbeeld voor de honderden miljoenen graantelers in de wereld volstrekt onmogelijk. Daarvoor is het nodig dat een overheid een effectief markt- en prijsbeleid voert en zo nodig in de markt wil ingrijpen. Uiteindelijk is dit ook een maatschappelijk belang, immers de beste garantie voor voedselzekerheid is om de producent een fatsoenlijke prijs te betalen. Maar ook de andere kant, er voor zorgen dat er geen enorme overschotten ontstaan, vereist een overheid die kan en wil reguleren.

De jarenlange inzet van de NAV en andere boeren- en maatschappelijke organisaties voor voedselzekerheid en een eerlijk boereninkomen, heeft er nog niet voor gezorgd dat Nederland en de EU hun landbouw- en handelsbeleid hebben aangepast. We zien inmiddels wel dat van steeds meer kanten op de negatieve gevolgen van het huidige beleid wordt gewezen. Dit zien we niet alleen bij NGO's maar ook in rapporten van overheidsinstanties. Ook zagen we de negatieve invloed van vrijhandelsverdragen op verduurzaming van de landbouw aan de orde komen in de verkiezingsprogramma's van diverse partijen. En ook voormalig Eurocommissaris Frans Timmermans constateerde dat zijn Green Deal en Farm to Fork Strategy ernstig worden gehinderd, omdat we door het vrijhandelsbeleid geen eisen aan de productiewijze van importproducten kunnen stellen. Maar dit leidt voorlopig nog niet tot een ander beleid van de EU. Wat wel hoopvol stemt, is dat Europa, vooral onder het Franse voorzitterschap in 2022 heeft gezocht naar mogelijkheden om ook eisen te kunnen stellen aan de productiewijze van importproducten, zonder in

conflict te komen met de WTO-regels. Breder in Europa begint dus door te dringen, dat de verduurzaming hier door de vrije import wordt belemmerd.

Het vrijhandelsverdrag met Canada (CETA) is al vanaf september 2017 voorlopig van toepassing. Dit houdt onder meer in dat het vrijhandelsdeel, waar de landbouw in Nederland en de EU het meeste last van kunnen hebben, al vanaf dat moment in werking is. In Nederland hebben Tweede en Eerste Kamer ingestemd met CETA, maar nog steeds heeft niet in alle Parlementen van de lidstaten een stemming plaats gevonden. Het verdrag met de Mercosur landen (Brazilië, Argentinië, Uruguay en Paraguay) leek uitonderhandeld te zijn, maar er wordt in Brussel nog druk over gediscussieerd. Aanvankelijk leken veel EU-landen tegen dit verdrag, ook door grote druk van maatschappelijke organisaties en vakbonden. Ook in de Mercosur landen zijn de maatschappelijke organisaties bang voor de negatieve gevolgen voor de lokale bevolking. Het aantreden van president Lula in Brazilië en de ontbossingswet hebben nog niet de verwachte verandering gebracht. Aan de andere kant is er een sterke lobby van het bedrijfsleven, vooral van de Europese auto-industrie, voor het verdrag. In Brussel wordt gedacht aan een splitsing van het verdrag, waardoor het vrijhandelsgedeelte los wordt gemaakt van de meer controversiële zaken als duurzaamheidsafspraken en investeringsbescherming. Door de splitsing zou het verdrag helemaal in Brussel tussen Parlement, Commissie en Raad afgehandeld kunnen worden en hoeft dan niet meer langs de Parlementen van de lidstaten. In december 2023 is er nog zonder succes een aantal dagen onderhandeld tussen de EU en de Mercosur-landen om uit de impasse te komen. De Commissie hoopt nog steeds het verdrag te kunnen ondertekenen voor de Europese verkiezingen van medio 2024 Naast Mercosur wordt er nog over een hele serie verdragen onderhandeld.

De NAV neemt deel aan de 'Landbouwcoalitie voor een rechtvaardige handel' en de Handel Anders! coalitie om samen met gelijkgezinde organisaties de standpunten zoveel mogelijk kracht bij te zetten.

Voorstellen voor markt- en prijsbeleid uitgedragen

In 2023 heeft de Werkgroep Markt- en Prijsbeleid de ideeën hierover uit de beginperiode van de NAV nog eens tegen het licht gehouden en is tot de conclusie gekomen dat deze voorstellen nog steeds actueel zijn. Toen deze werkgroep in 2022 werd opgezet, waren de graanprijzen door de Oekraïne oorlog juist fors gestegen. Een korte periode kon de teler prijzen voor zijn tarwe krijgen van iets boven de 40 cent. Het leek toen niet het moment om voor marktregulatie te pleiten. De NAV is altijd van mening geweest dat de akkerbouwmarkten zich kenmerken door korte pieken en daarna weer langdurige dalen. En dat bleek ook nu weer te kloppen, in 2023 raakte de paniek uit de markt en zakten de graanprijzen weer terug tot rond de 20 cent. En ook bij de in 2023 sterk gestegen prijzen van consumptieaardappelen kon je geluiden horen dat deze markt de eerste jaren krap zou blijven en de prijzen een aantal jaren op een hoog niveau zouden blijven. Toen in de zomer er weer voldoende aardappelen van de nieuwe oogst beschikbaar waren zakten de prijzen hier ook weer snel terug.

Dit toont aan dat een stabiele kosten- en risico dekkende prijs voor de primaire producent in een geheel vrije markt niet mogelijk is. Hiervoor is een overheid nodig die een effectief markt- en prijsbeleid voert en die zo nodig in de markt wil ingrijpen. Dit is ook een maatschappelijk belang, omdat een dergelijk beleid naast een fatsoenlijk inkomen voor boeren ook zorgt voor voedselzekerheid en een gezond en veilig voedselpakket voor de consument.

De NAV heeft haar ideeën over een markt- en prijsbeleid ingebracht bij de onderhandelingen over het Landbouwakkoord.

De Producentenorganisatie Consumptieaardappelen groeit gestaag

De NAV heeft in januari 2020 de Producenten Organisatie Consumptieaardappelen (www.pocnederland.nl) opgericht. En in juli 2020 heeft de POC de officiële erkenning van het Ministerie van LNV gekregen. Inmiddels is de POC al weer een paar jaar een zelfstandige organisatie en is hard bezig met de opbouw tot een professionele organisatie. De POC heeft in de nieuwe regelgeving veel mogelijkheden om de aardappeltelers te verenigen en gezamenlijk in de markt op te treden. Het uiteindelijke doel is om ook voor de telers een positief rendement van de teelt. De ledenwerving heeft daarbij voor de POC in deze fase de hoogste prioriteit.

De POC heeft als erkende PO veel meer mogelijkheden om de positie van de teler in de keten te versterken. De enige beperkingen zijn nu nog dat de POC de concurrentie niet volledig mag uitsluiten en dat de leden geen identieke prijzen mogen afspreken. Daarom is op dit moment de ledenwerving ook zo belangrijk, want hoe meer leden de POC heeft, des te meer kan er voor de leden bereikt worden. De doelstelling is om op 1 januari 2025 70% van het areaal te hebben verenigd. De beperkingen die de coronapandemie met zich meebracht speelden in 2023 gelukkig geen rol meer.

Begin 2022 heeft de POC een aanvraag gedaan voor een bijdrage uit het Europese groen Economisch Herstel Fonds. Samen met een subsidie adviesbureau is toe hard gewerkt om een aanvraag in te dienen, waardoor de POC grote stappen zou kunnen zetten in de realisatie van haar plannen. Het heeft tot begin 2023 geduurd voordat het bericht kwam dat er positief op de aanvraag was gereageerd. Het heeft in 2023 veel tijd en inspanning gekost om de onderzoekprojecten bij de WUR en HAS Den Bosch van de grond te krijgen. Tegen het einde van het verslagjaar begonnen de diverse projecten van de grond te komen. Er wordt onderzoek gedaan hoe de POC het aanbod kan beheersen en hoe eventueel een teveel aan aardappelen van de markt genomen kan worden. Verder worden er een aantal onderzoeken gedaan voor de verdere verduurzaming van de aardappelteelt. De al eerder ontwikkelde Contracttool, waarmee de contractprijzen en -voorwaarden van de verschillende fritesfabrieken met elkaar vergeleken kunnen worden, wordt verder geprofessionaliseerd. Samen met accountantskantoren, banken, een adviesorganisatie en LTO en NAV wordt een online Kostprijscalculator ontwikkeld, waarmee telers vrij eenvoudig de kostprijs van hun aardappelen kunnen berekenen.

Alles bij elkaar heeft de POC in 2023 grote stappen gezet. Aan het einde van 2023 had de POC ca. 500 leden.

BO Akkerbouw als platform

In 2014 is de BO Akkerbouw opgericht om als ketenvereniging van boeren, handel, verwerkers en veredelaars de gezamenlijke belangen te verdedigen en te fungeren als overlegplatform. Daarnaast is de hoofdtaak om gezamenlijk teeltonderzoek te coördineren. Daartoe is er een verplichte onderzoeksheffing voor telers ingesteld, om het gat dat was gevallen door de gedwongen opheffing van het Productschap Akkerbouw te compenseren. Dit teeltonderzoek voor Onderzoek en Innovatie is bedrijf-overstijgend en nodig om aanpassingen te vinden voor teeltmaatregelen en methoden als gevolg van veranderende ziektedruk, klimaatverandering en regelgeving. Door het aantrekken van cofinanciering uit het bedrijfsleven en van de overheid wordt het totaal budget per jaar van €3 miljoen vanuit de telers verhoogd naar €10 miljoen per jaar. De genoemde heffing is mogelijk via een algemeen verbindend verklaring (AVV). Naast deze activiteit richt de BO Akkerbouw zich op markt- en prijsinformatie ten behoeve van marktransparantie, certificering volgens het VVAK, het Actieplan Plantgezondheid om enerzijds tot sterkere gewassen te komen maar anderzijds om mogelijkheden voor gewasbescherming overeind te houden. Voorts vertegenwoordigt de BO

Akkerbouw de gehele keten in de discussie rondom het klimaatbeleid. Het vorig jaar nieuw opgerichte digitale kennisplatform CRKLS heeft niet de gewenste naamsbekendheid gekregen. In de laatste bestuursvergadering van 2023 is daarom besloten deze website weer 'om te dopen' in Kennisakker. De structuur van de BO Akkerbouw is zodanig opgebouwd dat de telersorganisaties in de Sectie Teelt, te weten NAIK, LTO vakgroep Akkerbouw en Vollegrondsgroente en de NAV, beslissend zijn over die zaken die het 'boerenerf' aan gaan. De handel en industrie is ondergebracht in de sectie Uitgangsmateriaal, Handel en Verwerking (UHV) en heeft een adviserende rol richting het bestuur van de BO. In de sectie Teelt is vanuit de NAV Henk Janknegt als opvolger benoemd voor Hans van Kessel, naast voorzitter Teun de Jong en adviseur Aleid Dik. Als tweede vertegenwoordiger namens de NAV in het bestuur van de BO is Hans van Kessel terug getreden en is Henk Janknegt tot het bestuur toegetreden. Omdat voorzitter Dirk de Lugt zijn ambtstermijn bij Cosun beëindigd heeft in mei 2023, kwam de positie van voorzitter BO Akkerbouw vrij. Na een sollicitatieprocedure is Jaap van Wenum voorgedragen en benoemd als voorzitter per 1 juni 2023. Doordat Jaap van Wenum een achtergrond vanuit de teelt heeft, is Tineke de Vries (voorzitter Sectie Teelt) teruggetreden als vicevoorzitter van het bestuur. Vanuit de sectie UHV is Dick Hylkema (dir. NAO) voorgedragen en benoemd als plaatsvervangend voorzitter. Het ledenbestand van de BO Akkerbouw is in 2023 uitgebreid met de VIGEF, de vereniging van groente- en fruit verwerkende industrie. In het komende verenigingsjaar zal onderzocht worden welke groente- en fruitgewassen aan het onderzoeksprogramma kunnen worden toegevoegd. Vanuit de teeltkant zij er vergaande contacten opgebouwd met de vereniging van biologische akkerbouwers en groentetelers (Bioplant) om eveneens over te gaan tot een lidmaatschap. Toetreding van niet-BO leden verandert niets aan het bestaande evenwicht tussen de secties; enkel binnen een sectie zal dan een herverdeling van contributiebijdragen en/of zeggenschap plaats vinden.

Markt- en prijsinformatie

De NAV hecht heel veel belang aan een sterkere positie van de akkerbouwers in de markt. Eén van de noodzakelijke voorwaarden daarvoor is dat ook de akkerbouwer goed geïnformeerd is over die markt, want onze afnemers zijn vaak wereldspelers en hebben zeker een uitstekend beeld van de markt. Om er voor te zorgen dat akkerbouwers ook goed geïnformeerd zijn, vervullen de Landbouwbeurzen een belangrijke rol en ook de transactielijsten van VTA kunnen voor de teler van onschatbare waarde zijn. De rol van deze instrumenten zou nog veel sterker kunnen zijn, als de akkerbouwers zoveel mogelijk al hun transacties melden. Zo kunnen akkerbouwers er samen voor zorgen dat wanneer ze in de markt opereren, ze dezelfde informatie positie hebben als de afnemers.

De Termijnmarkt kan voor aardappeltelers ook een belangrijke informatiebron zijn. Omdat de omvang van de Termijnmarkt de laatste jaren steeds verder lijkt af te nemen, kan het voortbestaan de komende tijd wel eens in het geding komen en daarmee kan de aardappelteler dan een bron van informatie kwijt raken. De kostprijsberekeningen die de NAV regelmatig maakt van de meest voorkomende gewassen kunnen voor de akkerbouwer een belangrijk instrument zijn om zo effectief mogelijk in de markt te kunnen opereren.

PO: Eiwitboeren van Nederland zet flinke stappen

Nadat de mede door de NAV opgerichte Producenten Organisatie: Eiwitboeren van Nederland van start is gegaan zijn er door betreffende organisatie behoorlijke stappen gezet. Nadat de PO: Eiwitboeren van Nederland door LNV erkend was als Producenten Organisatie is er een beeldmerkaanvraag gedaan die gehonoreerd is. Ook dit is weer een stap voorwaarts, het is nl. uniek dat een beeldmerk toegekend is aan primair producenten (boeren). Vrijwel alle

beeldmerken zijn 'eigendom' van ketenpartijen. Dit beeldmerk kan gevoerd worden door afnemers als zij meer dan 90 % van de eiwitten in hun product gesourced hebben bij leden van de PO: Eiwitboeren van Nederland. Deze strategie maakt onderdeel uit van de door de PO ontwikkelde visie op waarde creatie en de behoefte zich te onderscheiden in de markt. De voorliggende CSRD wet- en regelgeving waaraan o.a. retailers en grote bedrijven in 2025 moeten gaan voldoen kan mede een boost geven aan de markt van lokaal geproduceerde plantaardige eiwitten zowel voor de humane als dierlijke sector. Het laden van data achter het in de markt gezette beeldmerk zowel qua CO₂ (CSRD) als de agro-biodiversiteitsdata zullen de nationaal geproduceerde plantaardige eiwitten een meerwaarde geven. Thans doet de PO een Road Show door Nederland t.b.v. ledenwerving. De eerste resultaten zijn een pilot met Cosun en op korte termijn zullen er ook voor andere gewassen als veldbonen pilots gestart worden. De NAV neemt als medeondertekenaar van de zogenaamde Bean Deal aan diverse overleggen deel om het jarenlange pleidooi inzake eiwitgewassen op de kaart te zetten, waarbij een beter verdienvermogen van de akkerbouwers gezien de grote diversiteit aan gewassen voor alle Nederlandse akkerbouwers mogelijk is.

2023: nat voorjaar en natte herfst

Het jaar 2023 werd gekenmerkt door een koud en nat voorjaar, gevolgd door een warme en droge periode in juni/juli waarna het vanaf september bijna onafgebroken ging regenen. Het natte voorjaar zorgde voor uitstel van poten en zaaien van de gewassen en de natte herfst zorgde voor grote problemen met de oogst van consumptie- en zetmeelaardappelen, suikerbieten, uien en peen. De laatste bieten werden pas in januari 2024 geroid.

Het door het Ministerie van LNV ingestelde droogteoverleg en de droogtemonitor functioneren goed maar waren in 2023 overbodig.

Pootaardappelen

Evenals andere aardappelsectoren beleefde de pootaardappelteelt in 2023 een lastig jaar. Na een natte winter beleefden we ook nog een nat en laat voorjaar, waardoor het overgrote deel van de pootaardappelen pas in de loop van de maand mei gepoot zijn. Daarna volgde tot medio juli een bijzonder droge periode, waarbij het neerslagtekort zich bewoog op de lijn van de extreem droge jaren 1976 en 2018. Daarna hebben

we echter een bijzonder 'natte moesson' beleefd, waardoor enkele procenten van het areaal niet meer geoogst konden worden. Als gevolg van dit grillige weerbeeld vertoonden vooral de vroege rassen een zeer grillig groeiverloop, gepaard gaand met sterk wisselende (lage) opbrengsten, groeistoornissen en als gevolg van een vroege luizenvlucht een zware primair virusbont aantasting. Als gevolg van achterblijvende telersprijzen uit oogst 2022 is het areaal in Nederland zo'n 5% gedaald. Daarenboven komt nog de inperking van teeltgrond middels de verplichte bufferstroken uit het 7e AP. Ondanks deze negatieve ontwikkeling vormt de teelt van pootaardappelen nog steeds een van de belangrijkste 'unique selling points' van de Nederlandse akkerbouw. Hier komen goede teeltgronden, gezond klimaat, hoogopgeleide telers, een goed ontwikkeld handelsplatform en logistiek met innovatiekracht voor rasontwikkeling en teeltsystemen samen. De resultante hiervan is dat Nederland wereldwijd 2/3 van de grensoverschrijdende handel in pootaardappelen voor haar rekening neemt; dit resulteert er in dat wereldwijd ongeveer 45% van de consumptieaardappelen worden geteeld uit Nederlands pootgoed. Het Waddengebied kenmerkt zich hierbij wel als de kraamkamer van de aardappelteelt, met haar vele kweekbedrijven, telers en het koele klimaat waardoor virus-overbrengende bladluizen minder in aantal zijn dan verder landinwaarts. Naast Noord-Nederland doet zich in mindere mate dezelfde situatie voor in Duitsland en Denemarken. Voor Nederland geldt dat de export van gezond pootgoed naar het Middellandse Zeegebied inclusief Noord-Afrika en Midden-Oosten zo ongeveer de helft van de Nederlandse productie bedraagt. De teelt van aardappelen in vooral onze wintertijd geeft daar een hoog rendement aan opbrengst van voedingsmiddelen per hectare om zo de voedselzekerheid in deze gebieden te waarborgen. Groot voordeel van de aardappelteelt is de korte groeiperiode ten opzichte van zaadgewassen, waardoor ook het waterverbruik per calorie veel lager is. Een beperkende factor in de export naar dit deel van de wereld vormen de politieke spanningen en oorlogen. Ook banken hebben te maken met beperkingen om transacties vanuit deze gebieden te mogen doen. Bedreigingen voor de pootgoedteelt vormen voorts de plannen op het gebied van natuur en daarmee afbraak van goede teeltgronden. Immers, ook hier geldt nadrukkelijk: 'niet alles kan overal'! De teelt kan niet maar zo verplaatst worden in Nederland, omdat we zo nodig natuur willen ontwikkelen langs de randen van Nederland... Ook een bedreiging vormt het verbod op gewasbeschermingsmiddelen. Juist poot- en zaaigoed moet van onberispelijke kwaliteit zijn en vrijwel vrij van alle ziektes, zodat de eindgebruiker een lagere input kan hebben! Ook vormt de inflatie met sterke kostenstijging van de input inclusief betaalde arbeid een factor ten opzichte van de extensievere teelt van aardappelen voor de verwerkende industrie. De werkgroep Pootaardappelen heeft zich gebogen over maatregelen om de toegenomen virusdruk op pootaardappelen te beteugelen. Daartoe steunt de werkgroep een NAK voorstel om ook pré-basispootgoed eerder onder verplichte nacontrole te stellen. De werkgroep Pootaardappelen heeft voorts deelgenomen aan het project ter verdere verbetering van de Nederlandse Pootgoed kwaliteit, de werkgroepen beheersing bacterieziekten en chitwoodi.

Consumptieaardappelen lijden onder natte weer

Het voorjaar van 2023 was nat en koud, waardoor de meeste aardappelen pas eind mei/begin juni de grond ingingen. De maand juni was weer warm en droog en vanaf ongeveer half juli werd het weer nat. En de

laatste maanden van het jaar waren zelfs extreem nat. Het verslagjaar 2023 kende dus vele uitdagingen voor de aardappelteler. Door het late moment van poten en de droge en warme periode vlak na poten, zorgden ervoor dat de aardappelen doorgaans laat op gang kwamen. De donkere en natte maanden juli en augustus leverden in veel regio's forse problemen met Phytophthora op. Ook de meer robuuste rassen konden niet tegen deze zware schimmeldruk op.

Voor de zand- en lössgronden gold vanaf dit jaar de zogenaamde 1 oktoberregeling ook voor consumptieaardappelen. Dit betekent dat op deze gronden op 1 oktober het gewas geoogst moest zijn en dat er al een groenbemester ingezaaid moest zijn. Dit eerste jaar liet al direct duidelijk zien dat de natuur zich niet zoveel aantrekt van de kalenderlandbouw van de overheid. Door de lobby van de aardappeltelers en de belangenbehartigers kwam het ministerie uiteindelijk wel met enig uitstel. Maar door de extreem natte herfst was dat voor veel telers onvoldoende. Door deze natte herfst moest er in de hele EU-4 nog een flink deel van de aardappelen in november en december gerooid worden met het zwaartepunt in Nederland en België. En eind december zat er in deze twee landen nog zo'n 5% van het areaal in de grond.

De oogst van 2022 was in de EU-4 niet groot, ook omdat het areaal was gedaald door de gekrompen afzet van frites vanwege coronabeperkingen van voorgaande jaren. In de loop van 2022 en vooral in de eerste helft van 2023 stegen de fritesverkopen weer enorm. De fritesfabrieken verwerkten record hoeveelheden aardappelen en dit leverde samen met het late voorjaar van 2023 aan het eind van het seizoen een zeer krap aanbod op en de prijzen op de vrije markt stegen snel. Uiteindelijk steeg die prijs tot boven de 50 cent. Net zoals vaker in het verleden, konden hier maar weinig telers meer van profiteren.

Door de razendsnel herstellende economie en de oorlog in Oekraïne ontstonden er allerlei tekorten op de energie-, grondstof- en arbeidsmarkten. De kosten van brandstof, elektriciteit, meststoffen en arbeid stegen erg snel. En daarmee maakten ook de bouwkosten, de prijs van machines en het onderhoud van gebouwen en machines een forse stijging door. De door de NAV in december 2022 berekende kostprijs voor seizoen 2023 steeg bijna 25%. Daardoor moest de industrie de contractprijzen ook flink verhogen om het telen van aardappelen nog aantrekkelijk te laten zijn. En de contractprijzen maakten ook een forse stap en wel zodanig dat er veel animo was om voor 2023 dan toch maar op contract te telen. Toen in juli en augustus de nieuwe oogst beschikbaar kwam kreeg de industrie de regie weer in handen en daalden de hoge prijzen op de vrije markt ook weer net zo snel tot onder de kostprijs als ze waren gestegen.

De oogst van 2023 kende door het grillig verlopen seizoen een enorme variatie in opbrengsten. Hierdoor was de totale oogstverwachting aan het begin van het verkoopseizoen 2023/24 nog erg onzeker. Door de omvangrijke contractpositie had de industrie alle ruimte om de markt rustig te houden en. De late en moeizame oogst zorgde er voor dat een groot deel van de laat gerooide aardappelen slecht te bewaren was. Deze partijen moesten snel worden afgezet en dit dwingende aanbod hield de prijzen laag in de tweede helft van 2023. Omdat de oogst van 2023 op zich al niet groot was en er een deel van de aardappelen waarschijnlijk niet meer geoogst kunnen worden, is het aanbod krap. Als het poten voor de nieuwe oogst niet extreem vroeg is, zal de prijs in de vrije markt in het tweede deel van het afzetseizoen toch wel omhoog moeten gaan.

In de loop van 2023 zijn de extreem gestegen energieprijzen en meststofprijzen toch weer behoorlijk gedaald. Het grillig verlopen groeiseizoen van 2023 zorgde ook voor een kleinere pootgoedooft en daarnaast was het areaal in 2023 ook nog iets gedaald. Al met al is de beschikbaarheid van pootgoed voor seizoen 2024 krap en stijgen de prijzen hiervan fors. Met de stijgende kosten van arbeid en gewasbescherming zorgde dit ervoor dat de kostprijsberekening van de NAV voor seizoen 2024 op een iets hoger niveau uitkwam dan die van seizoen 2023. De vergelijking met de contractprijzen van 2023 laten zien dat de prijzen voor 2024 zeker 10% moeten stijgen om kostendekkend te zijn. Eind 2023 is het de vraag wat het aanbod van de industrie zal zijn.

Zetmeel

De zetmeelaardappelen vormen een dominante teelt voor de akkerbouwers op de Noordoostelijke zand- en dalgronden. Evenals de andere aardappelsectoren is deze teelt getekend door het grillige weerbeeld, met als bijzondere moeilijkheid de bijzonder natte oogstperiode. Aan het eind van het jaar 2023 is nog ongeveer 10% van de oogst niet binnen. Het spreekt voor zich dat dit verlies aan oogst individueel grote financiële gevolgen heeft. De teelt kenmerkt zich door de nauwe teeltfrequentie van veelal 1 op 2. Deze nauwe teeltfrequentie staat onder druk van de eisen uit het GLB, waar bij de basisvoorwaarden voor deelname nu een rustgewasverplichting geldt van eens per vier jaar, opgeschroefd naar 1 op 3 vanaf het jaar 2027. Hierdoor staat het areaal zetmeelaardappelen en overige hakvruchten op de lichte gronden onder druk. Daarnaast is de laatste jaren de teelt van aardappelen voor de vlokken- en fritesindustrie toegenomen. Mede door de lichte grond én de nauwe teeltfrequentie vormen grondgebonden ziekten als aardappelmoehheid en wratziekte een gevaar voor de continuïteit. Ook de aanscherpende mestwetgeving met lagere bemestingsniveaus en vroege oogstdata voor consumptierassen vormen een bedreiging. Het grootste gedeelte van de geteelde zetmeelaardappelen wordt geteeld op leveringsaandelen voor AVEBE, met aardappelfabrieken in Nederland te Ter Apelkanaal en Gasselternijveen. Daarnaast heeft AVEBE nog fabrieken voor de verwerking van zetmeel tot hoogwaardige derivaten en de winning van eiwit. Naast AVEBE wordt er een geringer deel geleverd aan de Duitse coöperatie Emslandstärke te Emlichheim. Dit bedrijf verwerkt ook aardappelen tot vlokken. De RIXONA fabriek te Warffum (GR) is een vestiging van AVIKO op het gebied van vlokken. Dankzij de krappe aardappelmarkt en de daardoor hogere prijsniveaus heeft de zetmeelaardappelteelt kunnen meeliften naar een record aardappelprijs. Gedurende het jaar 2023 is als gevolg van de ingezakte graanmarkt de opbrengstprijs van het aardappelzetmeel ook weer gezakt, zodat voor dit oogstjaar de prijsverwachtingen naar beneden zijn gesteld.

In de teelt van zetmeelaardappelen heeft een sterke focus gelegen op de bestrijding van aardappelmoehheid middels resistente rassen. Ondanks het aanpassend vermogen van de aaltjes, dus de uitselectie en vorming van nieuwe fysio's, is de bedreiging van aardappelmoehheid in Nederland goed beteugeld. Het verschil met het aangrenzende Duitse teeltgebied spreekt hier in het voordeel van Nederland, met het stringente beleid op opslagbestrijding, afdekplicht en verwerking van aardappelfalvhopen en het rassenkeuzeonderzoek op het HLB laboratorium, zodat de bij de aaltjes passende resistente rassen worden geteeld. De zetmeelindustrie heeft altijd concurrentie ondervonden voor het basis-zetmeel van de tarwe- en maïsverwerking. In de laatste decennia is de aardappelzetmeelindustrie er in geslaagd de afzet van duurdere derivaten en eiwit zover op te voeren dat de aardappelprijs structureel verdubbeld is. Ondanks deze rendementverbetering zien we dat de gemiddelde bedrijfsgrootte in de Veenkoloniën de grootste van Nederland is. Nieuwe bedreigingen voor het gebied vormen de genoemde mestwetgeving en extensiveringsplannen uit het GLB, maar zeker ook de toename van wratziekte. Akkers besmet met wratziekte mogen 20 jaar niet voor aardappelteelt gebruikt worden! De intrede van het nieuwe fysio '38' geeft ook een beperking in de beschikbaarheid van resistente rassen, die ook in aanpalende 'bufferzones' geteeld moeten worden. Ook geeft de trend van droge zomers druk op het opbrengend vermogen. Beperkingen op het gebruik van grondwater zorgen voor minder mogelijkheden voor beregening en een grotere afhankelijkheid voor de aanvoer van IJsselmeerwater. Tot slot is de aanvoorzekerheid van organische mest in dit relatief vee-arme gebied met alle overheidsplannen ook een punt van aandacht voor de NAV!

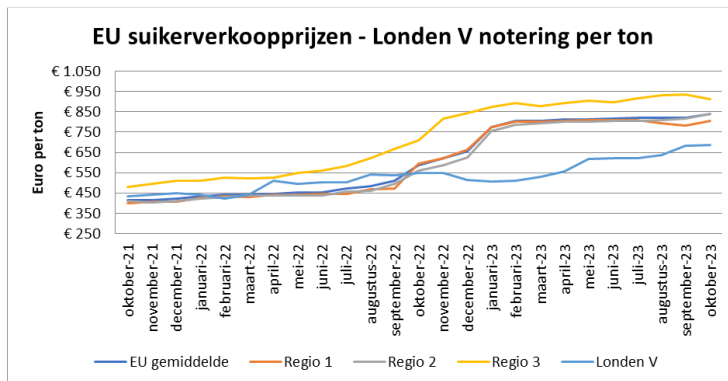
Graan lijkt minder belangrijk als spil

Zo positief als in het vorige jaarverslag vermeld stond dat de granen weer renderend waren, zo negatief is de situatie nu de prijzen inmiddels weer richting de € 200,-/ton zijn gegaan, dus lijkt de geschiedenis zich te herhalen in de geest van korte prijsspieken gevolgd door lange dalen. Ondanks dat de granen al weer enige tijd gedaald zijn naar een niveau van voor de Oekraïne-crisis zien we dat de prijzen van met name aardappelen en uien daar niet op reageren. Dit met name als gevolg van weer, klimaat en toenemende voedsel vraag in de wereld. De aloude spil functie van het graan lijkt hierdoor voor deze gewassen voor even onder druk te staan. De werkgroep granen is afgelopen jaar eenmaal bijeen geweest met name om de kostprijzen te updaten welke op de NAV website te vinden zijn . Ook voor dit jaar staat dit op het programma.

Suikermarkt gestabiliseerd

Eindelijk heeft de negatieve trend in de teelt van suikerbieten een wending gekregen. Als gevolg van productie-uitval en de internationale politieke ontwikkelingen, is de wereld suikermarkt sterk opgelopen. Sinds de afschaffing van de Europese suikerquotering is de oogst van 2022 het keerpunt gebleken met een bijna verdubbeling van de telersprijs voor bieten tot boven de €60 per ton. Eind december is het nog onbekend wat de bietenprijs over 2023 zal worden; immers de prijs die Cosun uitbetaalt is ook afhankelijk van haar overige activiteiten. Blijkens bijgaande grafiek heeft het herstel van de suikernotering zich wel verder doorgezet.

Het teeltjaar voor suikerbieten kwam moeilijk op gang vanwege het late voorjaar, waarna ook de moeilijke opkomst en droogte parten speelde. De weersomslag in juli heeft nog wel voor herstel van de wortelopbrengst gezorgd; echter met achterblijvend suikergehalte. De moeilijke oogstomstandigheden gaan in 2023 gepaard met hogere oogstverliezen en structuurschade van de akkers. De infectie door het bietenvergelingsvirus was dit jaar gelukkig geringer dan in voorgaande jaren, al blijft het gemis van adequate bestrijdingsmiddelen hier gevoelig.

Uien

Door het koude en natte voorjaar kon ook het grootste deel van de uien pas laat gezaaid worden. Er zijn in mei en zelfs nog in juni veel uien gezaaid. Het natte voorjaar werd gevolgd door een droog en warm begin van de zomer. Daardoor was de beginontwikkeling van de uien ook erg traag. En als klap op de vuurpijl was de

tweede helft van juli en augustus donker en nat, dus was er een forse meeldauwdruk. Door al deze aspecten waren er enorme verschillen in de ontwikkeling van de uien tussen de verschillende regio's, maar ook waren de verschillen in een regio en soms zelfs in een perceel groot. Dit leidde uiteindelijk ook tot grote opbrengstverschillen. En door het extreem natte laatste deel van 2023 verliep ook de oogst voor de meeste telers niet zonder problemen. Door dit alles waren er niet alleen grote verschillen in opbrengst, maar ook in kwaliteit.

Ook 2022 was een uitdagend jaar voor de uienteler in Nederland. Veel gewassen kenden in 2022 een bovengemiddelde opbrengst, voor uien was dit daarentegen niet het geval. Omdat dit in veel meer landen het geval was, waren de prijzen voor oogst 2022 over het algemeen goed tot zeer goed. En omdat ook oogst 2023 in meer landen dan alleen in Nederland zijn problemen kende, worden ook de kwalitatief redelijk tot goede partijen goed betaald. Werden van oogst 2022 de gele uien beter betaald dan de rode, voor oogst 2023 is het precies andersom. Al vanaf het begin van het verkoopseizoen van 2023 wordt er voor goede rode uien een forse prijs betaald. Oorzaak hiervan is o.a. dat door het grillig verlopende groeiseizoen er veel kwaliteitsproblemen bij rode uien zijn.

Vooruit met kwaliteit, duurzaamheid en innovatie

Smaller wordend middelenpakket en ongelijk speelveld

De NAV neemt actief deel aan het Actieplan Plantgezondheid van de BO akkerbouw. Er wordt druk gewerkt aan een Milieu Indicator Gewasbescherming (MIG) waarmee we kunnen aantonen hoe duurzaam we als akkerbouwer werken. De NAV vindt, dat de MIG een instrument moet worden dat binnen het GLB als eco-maatregel ingezet kan worden. Wel staat de tijd niet stil en kunnen we ook constateren dat er zo weinig middelen over blijven, dat het haast niet meer mogelijk is om te kiezen tussen middelen. De MIG zou daarom wel eens een achterhaald systeem kunnen worden wat enkel nog inzicht kan geven maar waardoor er geen afname van het gebruik van middelen meer kan worden gerealiseerd. NAV pleit al jaren voor een versnelde toelatingsprocedure van laagrisico- en 'groene' gewasbeschermingsmiddelen. Hier lijken we succesvol te zijn: er zijn bij het CTGB mensen aangenomen die zich specifiek met de toelating van deze middelen bezig gaan houden. Een stap in de goede richting. Het behoud van het gebruik van glyfosaat in Europa zijn we blij mee, we zullen ons ook blijven inzetten voor het behoud van het bestaande middelenpakket zolang er geen betere milieuvriendelijkere alternatieven zijn.

Duurzaamheid

De NAV heeft wederom een aantal verduurzamingsvoorstellen gedaan voor de ecoregeling. Daarvan worden in 2024 precisielandbouw en fertigatie geïmplementeerd.

In ons ledenblad hebben we diverse malen aandacht besteed aan ontwikkelingen op het gebied van duurzaamheid. We hebben de biodiversiteitsmonitor akkerbouw (BMA) besproken. Ook hebben we Josien Kapma van Farmhack geïnterviewd over doelsturing met Kritische Prestatie Indicatoren. En we hebben een overzichtsartikel gepubliceerd over de verschillende vormen van duurzame landbouw en wat deze inhouden. De werkgroep Duurzaamheid werkt de lijst van duurzaamheidsmaatregelen uit de Toekomstvisie van de NAV continu bij, want wij willen graag op eigen kracht duurzaamheidsdoelen halen.

Onderzoek en Innovatie

Het onderzoek wat door de BO Akkerbouw wordt uitgezet heeft al de nodige resultaten opgeleverd. De onderzoeksresultaten zijn te vinden bij www.bo-akkerbouw.nl onder het kopje 'Kennis en Innovatie' en dan kiezen voor een onderwerp. Leden van de NAV zijn actief in stuurgroepen en klankbordgroepen van een groot aantal projecten.

Ook voor onderzoek in 2024 kunnen weer onderzoekwensen worden doorgegeven aan de NAV.

Wetsvoorstel nieuwe genetische technieken

De Europese Commissie heeft een wetsvoorstel gelanceerd over gedeeltelijke vrijstelling van nieuwe genetische technieken. Daarbij zou geen toelating meer nodig zijn voor gewassen die maar een kleine genetische verandering hebben ondergaan die ook bereikt had kunnen worden met klassieke veredeling of spontaan had kunnen optreden. Bij iets grotere veranderingen maar wel alleen met DNA van binnen de eigen soort is nog wel toelating nodig, maar minder streng dan bij traditionele GMO's met DNA van andere soorten.

Tegelijkertijd heeft de landbouwcommissie van het Europe Parlement diverse amendementen aangenomen waarin wordt geregeld dat er geen octrooien op planten mogen komen, ook niet op planten die met zogenaamde 'random mutagenese' of protoplastfusie zijn verkregen. Daarmee zijn wat de NAV betreft twee zaken goed geregeld: nieuwe technieken beperken zich tot cisgenese (binnen de soort) en octrooien op planten worden voorkómen.

Regeldruk, schade en risico's beperken

Wildschade

Ook dit jaar is er weer regelmatig contact geweest over wildschade bij individuele leden. Het wordt eentonig, maar nog steeds gaan de provincies zeer verschillend om met het formuleren van beleid en de afhandeling van wildschade gevallen. Al in 2019 maakten wij melding van de opstelling van een rapport onder auspiciën van de Nederlandse Jagers Vereniging (KNJV) met daarin oplossingen hoe de afhandeling verbeterd zou kunnen worden. Helaas heeft dit nog steeds niet geleid tot de door de NAV gewenste en sterk bepleite landelijk uniforme, eenvoudigere en praktischere benadering.

Herhaalde oproep: omdat de drempel voor het gebruik maken van de schadevergoedingsregeling hoog is, wordt ten onrechte het beeld geschapen dat het met de wildschade wel meevalt. Het blijft daarom nog steeds belangrijk om schade te blijven melden ook als geen gebruik wordt gemaakt van de vergoedingsregeling. Dit kan kosteloos! Melden helpt de NAV om bij de instanties meer aandacht te krijgen voor de problemen.

Mijnbouwschade

De schade als gevolg van gaswinning in Noordoost Groningen is een van de schandvlekken van de Nederlandse overheid. Te lang werden gedupeerden door de Nederlandse overheid in de steek gelaten. Om tot een krachtenbundeling te komen heeft de NAV in 2018 samen met de Nederlandse Melkveehouders Vakbond de Stichting Boerenbelang Mijnbouwschade opgericht.

Samen met anderen

Vertegenwoordigingen

Naast de vertegenwoordiging in de Sectie Teelt, het bestuur en diversie commissies van de BO Akkerbouw (zie p.) is de NAV vertegenwoordigd in diverse andere overlegstructuren.

Platform Aarde Boer Consument (ABC)

De NAV werkt binnen Platform ABC (www.aardeboerconsument.nl) samen met de Nederlandse Melkveehouders Vakbond en een aantal maatschappelijke organisaties (de Boerengroep, De Vereniging voor Biologisch Dynamische Landbouw en Voeding, WILPF (een internationale vrouwenbeweging die zich ook met het beleid voor landbouw en voedsel bezig houdt) en het CSA Netwerk (Consumer Supported Agriculture)) en een aantal mensen die zich sterk betrokken voelen bij landbouw en voedsel. Het doel van Platform ABC is een toekomstbestendige landbouw met kostendekkende prijzen voor de boer en veilig en gezond voedsel voor de consument en een leefbaar platteland in Nederland, Europa en de rest van de wereld.

Al deze organisaties en personen binnen Platform ABC gaan uit van de principes van voedselsoevereiniteit en pleiten voor een ander landbouwbeleid. Een beleid waarin de overheid zo nodig wil reguleren en zo nodig de markt zal beschermen. Als we als maatschappij de voedselproductie verder willen verduurzamen en hogere eisen aan de landbouw willen stellen, moeten de boeren daarvoor wel kostendekkende prijzen krijgen. En daarnaast moeten dan ook aan importproducten dezelfde eisen gesteld kunnen worden als er in de EU gesteld worden. Daarom zijn er ook leden van Platform ABC actief in de bewegingen van Voedsel Anders en de Transitie Coalitie Voedsel om daar ook het geluid van een ander landbouw- en handelsbeleid te laten horen.

Platform ABC maakt ook deel uit van de Landbouwcoalitie voor Rechtvaardige Handel en heeft via die weg ook contact met gelijkgezinde organisaties in andere EU-landen.

Internationaal

Nadat Europa eindelijk weer verlost was van beperkende Coronamaatregelen kon in januari 2023 de Grüne Woche in Berlijn met het parallelle Global Forum For Agriculture weer plaats vinden. Kenmerkend voor deze twee bijeenkomsten is dat vanuit alle belangrijke landbouwlanden in de wereld de politici, belangenbehartigers en het bedrijfsleven aanwezig zijn. Afsluitend vindt dan de grote Europese ministersconferentie plaats. Wat Nederland betreft werd deze bijeenkomst overschaduwed door het afwijzen door 'Brussel' van de derogatie mestgebruik voor de rundveehouderij. Hierdoor werd minister Adema teruggeroepen naar Den Haag, waar in allerijl reparatiewetgeving werd afgekondigd, gepaard gaand met onder andere het naar voren halen van verplichte bufferstroken voor de akkerbouw vanuit het 7e AP. Ondanks dat de NAV zwaar geprotesteerd heeft tegen deze uitruil van belangen tussen landbouwsectoren heeft het Nederlandse parlement deze ministeriële maatregel geaccordeerd. In Berlijn hebben we nuttige contacten opgebouwd en verder uitgediept met zowel vertegenwoordigers uit de Nederlandse politiek, het bedrijfsleven als de leden van het Europees Parlement.

De NAV heeft voorts haar invloed aangewend op het gebied van nieuwe veredelingsmethoden en gewasbescherming, zowel middels de mogelijkheden voor inspraak van de EU als bezoeken aan Europarlementariërs en de zogenaamde Landbouwborels te Brussel.

Certificeringsoverleg

Het Akkerbouw certificeringsoverleg is afgelopen jaar onder de vlag van de BO Akkerbouw viermaal bijeengewees. Met name de verwerkende industrie dringt erop aan om het VVAK aan te vullen met extra eisen op het gebied van milieu. Er zijn bij de aardappelafnemers grote zorgen over residu in het eindproduct. Daarvoor is een aparte werkgroep opgericht om hierover te overleggen tussen de vertegenwoordigers van telers en afnemers. De NAV maakt zich zorgen over traceerbaarheid van het product als het van het boerenerf is. Er zal verder onderzoek gedaan worden naar dit onderwerp.

De NAV zet zich nog steeds in om het VVAK zo eenvoudig mogelijk te houden en zo er al extra eisen toegevoegd moeten worden, staan wij op het standpunt dat hier alleen aan meegewerkt kan worden als de extra kosten die hier uit voortvloeien voor de primaire producent worden betaald. Het VVAK certificaat is inmiddels in het SAI Gold systeem geaccepteerd. Dit is vooral van belang voor internationale handel. En hierdoor zou het VVAK ook meer het Global Gap certificaat kunnen vervangen. Een goede ontwikkeling voor telers. Minder certificeringskosten en minder regeldruk.

Samenwerking NAV met andere belangenbehartigers

Vakbondenoverleg

Nadat de agrarische vakbonden na het Catshuisoverleg met het kabinet in 2022 toch niet werden uitgenodigd voor Hoofdtafel van het overleg richting een mogelijk landbouwakkoord, hebben de vier vakbonden die wel een plek innamen aan de sectortafel wekelijks de bevindingen met elkaar gedeeld in een digitaal overleg. Ook al hebben de verschillende bonden ieder hun eigen inzichten en belangen, er werd steeds gekeken naar de bindende factor en de mogelijke openingen voor nieuw beleid. Namens de NAV waren directeur Aleid Dik en voorzitter Teun de Jong deelnemers aan genoemd overleg. Namens de melkveehouders vakbond interim voorzitter Henk Bleeker en bestuurslid Jeroen van Manen; namens de producentenorganisatie varkens voorzitter Linda Verriet en Eric Stiphout en namens de pluimveehouderij Bart-Jan Oplaat. Het genoemde overleg kwam in de plaats van het reguliere kwartaal overleg. Nu de besprekingen voor een Landbouwakkoord zijn vastgelopen zal het reguliere overleg weer opgepakt worden.

VTA

De afstemming van de belangen binnen de sector consumptie aardappelen met de VTA vindt plaats middels de werkgroep Consumptieaardappelen. Daarnaast zijn er sterke banden met de op initiatief van de NAV opgerichte Producenten Organisatie Consumptie aardappelen (POC).

LTO

Op bestuurlijk niveau vinden de meeste contacten plaats met de vakgroep Akkerbouw en Vollegrond groenten. Immers, op diverse bestuurlijke platforms verdedigen we de belangen van de plantaardige sector. Hierbij is het karakter van de NAV dat er te allen tijde autonome standpunten ingenomen kunnen worden. Regionaal vindt er samenwerking plaats in diverse provincies en gemeenten, waar de LTO-afdelingen algemeen georganiseerd zijn. Op landelijk niveau neigt de LTO er naar zich te willen profileren als de al omvattende vertegenwoordiger van de Nederlandse landbouw. Het is aan ons en de andere sectorale bonden om daar niet enkel een nuancering in aan te brengen maar ook duidelijk onze meerwaarde te onderstrepen.

Activiteiten NAV in de regio's in 2023

Voor het eerst na de coronapandemie kon de NAV weer een fysieke ALV en Jaarcongres houden. Beiden vonden plaats in februari in Swifterbant. Het Jaarcongres was dit keer besloten en draaide om de inbreng van de NAV bij de gesprekken over het landbouwakkoord.

Er zijn ook in de meeste regio's weer fysieke regioavonden gehouden en eind juni hadden we een ledendag.

Waddenagenda

Het Uitvoeringsprogramma voor de Waddenagenda is vastgesteld. De landbouw (Aleid Dik) is trekker van het initiatief 'Zoetwaterstrategie voor de landbouw'. Dit wordt uitgevoerd samen met de waterschappen. Van de kant van landbouw liggen we op schema met de nodige projecten over tegengaan van en omgaan met verzilting en de oprichting van een Kenniscentrum Verzilting (Salta). Door personele wisselingen lopen de waterschappen enigszins achter op de planning.

We zien wel dat de initiatieven die we nu juist van tafel dachten te hebben gekregen toch steeds weer opduiken. We blijven als NAV waakzaam bij alles wat de kustontwikkeling betreft en zijn ook betrokken bij het initiatief Integrale kustontwikkeling.

Ook de herbestemming van de Oostpolder in Groningen valt hier in feite onder. NAV, LTO en NAJK hebben samen met Remt Meijer input gegeven voor de landbouweffect rapportage (LER). Ook hebben we een zienswijze ingediend.

Regio Noord-Holland

In de regio Noord-Holland is in januari een regioavond gehouden. Daarbij sprak Martin Boelen, senior-relatiemanager bij ABNAMRO, over de afwegingen die de bank maakt bij vragen vanuit de sector. Ook sprak NAV-voorzitter Teun de Jong over o.a. het nieuwe GLB en het 7^e AP. Het was een goed bezochte avond met levendige discussie.

Regio Noord-Klei

In de 2023 is de provincie Groningen gestart met de gebiedsprocessen transitie landelijk gebied. Hierin wordt duidelijk wat de opgaven zijn voor de Waddenkust. Ook hier ligt er een uitdaging voor de waterkwaliteit. Uitgangspunt is en blijft dat de landbouw meedoet op basis van vrijwilligheid en draagvlak, Er zijn plannen voor groenblauwe dooradering. Maar er zijn ook kansen voor plannen betreffende zoetwater. Op dit moment is nog niet duidelijk of er voldoende geld beschikbaar is.

De NAV is nog steeds tegen de ontwikkelingen in de Oostpolder. De gemeente en provincie hebben de plan MER goedgekeurd, maar er zijn nog steeds bezwaren van bewoners en akkerbouwers in het gebied. Er is inmiddels een zienswijze ingediend door de NAV, immers wij willen geen onttrekking van goede landbouwgrond voor industrie e.d. Voor de LER (Landbouw Effect Rapportage) hebben NAV, LTO en NAJK hebben samen met Remt Meijer input gegeven. In deze LER is vast komen te staan dat er een goed alternatief is.

Ten aanzien van de aanlandingskabel van de nog aan te leggen windparken op zee, richten zich de activiteiten op verziltingsonderzoek en agrarische waarden onderzoek. De terinzagelegging ontwerp

programma inclusief planMER en integrale effectenanalyse wordt verwacht in derde of vierde kwartaal in 2024. Hierin staan de routes die zicht geven de een voorkeursalternatief. Wij hopen dat daarin wordt gekozen voor het tunnel tracé.

Er is in Friesland, net als in andere provincies, een grote verschuiving geweest in de politiek door de provinciale verkiezingen. Helaas heeft dit nog niet direct zijn weerslag op de ingestoken weg van het beleid op het landelijk gebied. Voor de PCLG, Provinciale Commissie Landelijk Gebied, vertegenwoordigt Gerlof Bergmans niet meer alleen de NAV maar in de nieuwe werkwijze de gehele landbouw. Hiervoor wordt maandelijks sectoroverleg gevoerd over de beleidspunten die op de agenda staan. Er zijn veel zaken die de noordelijke kleischil raken. Bijvoorbeeld de continue druk om de waterkwaliteit te verbeteren (Kader Richtlijn Water) zorgen voor steeds meer beperkingen. Ook de opgaven in het FPLG, Fries Programma Landelijk Gebied, zijn niet mals. Alles valt en staat wel met geld wat beschikbaar moet komen uit het Rijk.

In regio Noord is een regioavond gehouden bij SPNA waar Aleid Dik vertelde over ontwikkelingen in de Waddenagenda en Teun de Jong het GLB, het 7^e AP en het Landbouwakkoord besprak.

Regio Noordoost

Regiovoorzitter Johan Koop is actief in de stuurgroepen van de Plannen van Aanpak voor AM en wratziekte.

Regio Midden

Door het koude en natte voorjaar kwamen ook in Flevoland de gewassen laat tot heel laat in de grond. De meeste aardappelen, suikerbieten en uien kwamen in mei in de grond en ook in juni werd nog volop gezaaid en gepoot. En omdat het in de loop van juni droog en erg warm begon te worden, verschenen er al relatief snel de regeninstallaties weer in de gewassen. Dit duurde niet heel lang vanwege de natte tweede helft van juli en augustus. En zoals wel vaker gebeurt begon de neerslagperiode in de afrijpingsfase van de granen, waardoor de oogst flink werd gehinderd. Door het grillig verlopen groeiseizoen zijn de verschillen in opbrengst en kwaliteit van de diverse gewassen groot. Gemiddeld genomen is 2023 qua opbrengsten zeker geen topjaar.

Door het late zaaien en poten in het voorjaar en het grillige weer waren veel gewassen erg laat. Hierdoor is er in september nog heel weinig geoogst. Omdat oktober record nat was, kon er toen ook nog betrekkelijk weinig op het veld gebeuren. En ook november en december waren extreem nat. Een weerstation bij Dronten in Oostelijk Flevoland registreerde een jaartotaal van 1250 mm! Eind december waren nog niet alle gewassen geoogst, met de nadruk op aardappelen en bieten. Rond half december was het een paar dagen droog en toen zijn er nog een aantal percelen gered. Ook in Flevoland was bij de jaarwisseling nog een paar procent van de aardappelen en een 5% van de bieten niet geoogst. Zeker voor de aardappelen ziet dat er somber uit.

De renovatie van het windmolenbestand in Oostelijk en Zuidelijk Flevoland begint het einde te naderen en er draaien al veel van de grote en zeer grote turbines volop.

Regio Zuid/Zuidwest

Op 6 februari 2023 heeft het regio zuidwest haar jaarlijkse regioavond georganiseerd. Dit keer waren we te gast bij Zaal Koch in Kruisland. De opkomst was goed te noemen. De avond stond in het teken van het nieuwe GLB, het 7e Actieprogramma Nitraat en nog vele andere punten waar de NAV zich voor inzet. Naast de presentatie van Teun de Jong heeft Martin Boelen, senior relatie manager agrarisch bij ABN AMRO een

interessante lezing gegeven over hoe de bank tegenwoordig naar de agrarische sector kijkt. Waar de risico's liggen en de kansen. Dit resulteerde in een leuke discussie tussen de aanwezigen. Het was duidelijk dat de bancaire sector ook baat heeft bij een politiek stabiel klimaat en dat men meer op maatwerk stuurt dan op standaard schaalvergroting.

Voor telers in het Zuidwesten was het dit jaar weer een jaar om in de boeken te noteren. In de eerste week van maart is er onder goede omstandigheden een pril begin gemaakt met de landwerkzaamheden. Dit werd echter gelijk teniet gedaan door flinke voorjaarsbuien waardoor men pas 6 weken later weer naar het land kon. Ook dit was maar van korte duur, want eind april zorgde weer voor grote buien en daardoor stond weer al het landwerk stil. Uiteindelijk is het echte voorjaarswerk pas eind eerste week mei volledig losgebarsten. Een unicum, het jaar 1983 is vaak ter referentie genoemd. Dit zorgde ervoor dat de aardappels en voornamelijk pootaardappels pas erg laat de grond in gingen. Eerste week juni werden de laatste poters op de zware kleigronden pas gepoot. De fysische gezondheid van het uitgangsmateriaal was al dermate slecht dat het voor vele gewassen een valse start was. Daarop volgde een hele lange droge periode met een sterke oostenwind, waardoor de gewassen flink afgestraft werden. De haspels draaiden waar mogelijk. Een doemscenario dreigde zich te ontwikkelen. Toen de graanoogst half afgerond was kwamen daar de eerste buien die regelmatig vielen. Op zondag 6 augustus maakte een grote bui van 40-75 mm s nachts een definitief einde aan de droogte. Op diverse akkers stonden dikke plassen en het strak houden van het spuitschema in de aardappels werd een hele opgave. De Phytophthora die toch al sterk aanwezig was, kon flink om zich heen grijpen. Het werd zo voor telers een hele uitdaging de gewassen gezond naar de eindstreep te krijgen. Eind september begon de aardappeloogst goed los te komen. Op de zwaardere gronden waren de omstandigheden al te droog en aardappels waren nog niet lang genoeg vel-vast. Even wachten op een buitje en daarna doorgaan. Die buien kwamen ook. Ruim 300 mm regen van 14 oktober en alle aardappelrooiers stonden werkeloos binnen, weken aan een stuk. Tussendoor zijn er nog stukken uit gepeuterd onder bijzondere omstandigheden. Maar helaas zijn er ook hier enkele honderden hectares blijven zitten. Een trieste waarheid met de huidige marktprijzen en investeringen voor nieuw uitgangsmateriaal. Ook de bietenoogst die doorgaans altijd zonder oponthoud doorgaat heeft veel last van de natte omstandigheden. Kapot gereden akkers, lagere wortel- en suikeropbrengst en resulterend. De inzaai van wintertarwe is hierdoor ook flink vertraagd en telers zullen dit voorjaar ook hun bouwplan daar op aan moeten passen.

Met de komst van de nieuw aangewezen NV gebieden heeft het Zuidwesten ook weer een zorg erbij. Bijna het gehele gebied is aangemerkt op enkele polders na. Via waterschappen en provincies hebben we het probleem aangekaart en de sector is inmiddels in overleg om dit van tafel te krijgen. De bufferstroken hebben hier hun nut ook nog niet bewezen. Vooralsnog lijkt het dat we hier wel een positieve beweging in kunnen krijgen. Als regio houden we de ontwikkelingen omtrent het NPLG ook nauwlettend in de gaten. Er zijn inmiddels goede contacten tussen ons als vakbond en beleidsmakers gemaakt.

Tot slot

Ledendag

Eind juni hebben we een ledendag gehouden in Flevoland. We begonnen met een excursie bij de Boerderij van de Toekomst in Lelystad, gevolgd door een bezoek aan De Wilde Wijngaard. Vervolgens hebben we bij de Shortgolf in Swifterbant een discussie gevoerd over het geklachte landbouwakkoord en andere actualiteiten. De dag werd afgesloten met een barbecue.

PR en ledenwerving

In 2023 is niet actief aan ledenwerving gedaan. Het ledenaantal is ongeveer gelijk gebleven.

Bestuur

In principe kent de NAV een brede bestuurlijk opbouw van enerzijds thematische werkgroepen als klimaat, duurzaamheid, markt- en prijsbeleid en gewasbescherming. Daarnaast thematische werkgroepen op basis van gewassen, zoals de aardappelwerkgroepen, suikerbieten, granen en eiwitgewassen. Ook kent de NAV regionale vertegenwoordiging in de vorm van regio besturen voor Zuid, Midden, Noord-Holland Noord en Noordoost (valt samen met de werkgroep zetmeel aardappelen). In principe is er een koppeling tussen iedere werkgroep en een lid van het dagelijks bestuur van de NAV. In alle werkgroepen kunnen te allen tijde nieuwe leden welkom geheten worden. Het blijft toch een moeizaam proces om in een kleine vereniging als de NAV alle posities bezet te houden.

Gelukkig konden we op de ALV in februari twee nieuwe bestuursleden verwelkomen: Ard van der Spek uit Dirksland en Huub Remijn uit Burgh-Haamstede. We namen afscheid van Hans van Kessel onder dankbetuiging voor zijn inzet in het bestuur. Met de komst van Ard en Huub is ook de tijdelijke waarneming die Kees van Dijk na zijn aftreden nog deed op de portefeuilles Gewasbescherming en Certificering ook ten einde gekomen.

Ard van der Spek

Huub Remijn

Personele zaken

Ook in 2023 heeft de NAV samen gewerkt met zelfstandige adviseurs tot het uitvoeren van specifieke taken. De boekhouding en administratie werd verzorgd door Braber Administratie uit den Bommel. Het secretariaat werd weer uitgeoefend door Nathalie van der Vliert uit Spijkenisse. Deze twee uitvoerende ZZP'ers worden aangestuurd door onze beleidsadviseur Aleid Dik. Aleid heeft mede daarvoor ook de informele titel van directeur. Het brede pallet aan vaardigheden die Aleid Dik bij de NAV inbrengt geeft een verdieping aan het werk dat de bestuurders van de NAV kunnen leveren. De genoemde vaardigheden houden wel in dat Aleid Dik ook vaak door andere partijen en overheden gevraagd wordt om commentaar. Dit legt dan wel weer beslag op haar tijdfactor, waarvoor zij door de NAV is gecontracteerd. Naar de toekomst heeft de NAV zorg om het huidige niveau aan inzet te kunnen blijven leveren.

